

УДК 78.087.6(477)+37.015.31:7

DOI:

**Ірина Кліш**, доцент кафедри народних музичних інструментів та вокалу  
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

### ВОКАЛЬНА ЛІРИКА Л. ЛЕПКОГО, М. ГАЙВОРОНСЬКОГО І Р. КУПЧИНСЬКОГО У ПРАКТИЦІ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

*Стаття висвітлює роль творчості Л. Лепкого, М. Гайворонського та Р. Купчинського в розвитку музичної культури України першої половини ХХ ст., зокрема в сфері створення стрілецьких пісень.*

*Епоха Українських січових стрільців залишила по собі не тільки свідчення про військово-патріотичні здобутки і відродження національної свідомості й державності українського народу. Пробудження політичного життя привело до активізації творчості українського народу. Феноменом творчості трьох стрільців-композиторів було використання власних поезій, а також взаємодоповнення, наприклад, спільні музика і слова Р. Купчинського і Л. Лепкого у пісні “Гей, там у Вільхівці”; музика М. Гайворонського на слова Р. Купчинського “За рідний край”; музичні обробки М. Гайворонським стрілецьких пісень Л. Лепкого (“Журавлі”, “Тьох-тьох”, “Ой видно село”), Р. Купчинського (“Накрила нічка”) і т. д.*

*Вокальна лірика Л. Лепкого, М. Гайворонського та Р. Купчинського дуже близька до народної пісні, пройнята героїчним пафосом, ліризмом, гумором. Стрілецькі пісні стали фундаментом розвитку національно-патріотичної свідомості українського суспільства.*

**Ключові слова:** стрілецька пісня, обробки пісень, національно-патріотична свідомість, концертний репертуар, музично-естетичне виховання.

*Лім. 8.*

*Iryna Klish, Associate Professor of the Folk Musical Instruments and Vocal Singing Department  
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

### THE VOCAL LYRICISM OF L. LEPKIY, M. HAYVORONSKIY, AND R. KUPCHYNSKIY IN THE PRACTICAL OF MUSICAL AND AESTHETICAL EDUCATION

*The article focuses on the creative works by L. Lepkiy, M. Hayvoronskiy, and R. Kupchynskiy in the development of Ukrainian musical culture of the first half of the 20th century – particularly focusing upon the realm of creation of the songs of the Legion of the Ukrainian Sich Riflemen.*

*The era of the Riflemen has left behind not only evidence of military and patriotic achievements and of the revival of the national consciousness and statehood of the Ukrainian nation; the awakening of the political life has also boosted the creative activity of the Ukrainian people. The Riflemen Songs quickly picked up popularity; they were being rewritten into manuscript collections and relayed orally. The Riflemen Songs were developed by a number of composers, including S. Lyudkevych, M. Verykivskiy, P. Kozytyskiy, V. Barvinskiy, M. Kolessa, N. Nyzhankivskiy, Z. Lysko, A. Rudnytskiy, B. Kudryk, B. Vakhnyanyn, Ye. Kozak, M. Leontovych, M. Hayvoronskiy, and Ya. Yaroslavenko.*

*One phenomenon in the creative activity of three Riflemen composers was the fact that they were using their own poetic works as well as contributing to each other; for instance, “Over, in Vilkhivka” (both music and lyrics co-written by R. Kupchynskiy and L. Lepkiy); “For Our Native Land” (music written by M. Hayvoronskiy and lyrics by R. Kupchynskiy); M. Hayvoronskiy’s remixes of Riflemen Songs by L. Lepkiy (“Storks”, “Tweet-Tweet”, “There Lies a Settlement”) and by R. Kupchynskiy (“Under the Blanket of the Night”).*

*Vocal Lyricism by L. Lepkiy, M. Hayvoronskiy, and R. Kupchynskiy is very close to that of a folk song-invested with heroic pathos, lyricism, and humourism. The Riflemen Songs have become a foundation upon which the national and patriotic consciousness of the Ukrainian society has developed. Most of them have been put together for a non-broad vocal range and may thus be easily used by teachers in musical education institutions, both for individual vocal studies and for the choral singing.*

**Keywords:** songs of the Legion of the Ukrainian Sich Riflemen, processing of songs, national-patriotic consciousness, the concert repertoire, the musical and aesthetical education.

**П**остановка проблеми. Українська культура, зокрема вокальна музика, зазнала великих втрат у часи панування більшовицької ідеології. Цілі епохи, імена, творчість композиторів і поетів окремі твори вилучалися з історичного контексту, заборонялося навіть згадувати про них. Однією з

таких епох була історія Українських Січових Стрільців. Цей період залишив по собі не тільки свідчення про військово-патріотичні здобутки і відродження національної свідомості й державності українського народу. Пробудження політичного життя привело до активізації творчості українського народу.

**Мета статті** полягає у розкритті значення творчості Л. Лепкого, М. Гайворонського та Р. Купчинського в розвитку музичної культури України першої половини ХХ ст., зокрема в сфері створення стрілецьких пісень.

**Огляд останніх досліджень і публікацій.** Серед музикознавчих досліджень, присвячених аналізу музичних надбань січового стрілецтва в Україні належить праця Оксани Кузьменко [3], публікації О. Залеського [2], В. Витвицького [1], В. Лєника [6], а також збірники стрілецьких пісень.

**Виклад основного матеріалу.** У кінці ХІХ століття сформувалося нове покоління українців Галичини, в яких пробуджувалися національні почуття, демократичні настрої, які в подальшому давали поштовх до самовизначення. В цей період зародилися перші товариства “Січових стрільців”, члени якого були ядром Легіону Українських січових стрільців (1914 – 1918 рр.). “Визначаючи критерії неповторності цієї військової формації, зокрема в царині освітньо-культурної діяльності, вчені одноставні в тому, що це був спалах творчого генія кращих сил української молоді, який проявився і в літературі, і в образотворчому мистецтві, й музиці” [3, 6].

На початку ХХ ст. Україна була поділена Австро-Угорською і Російською імперіями. Інтереси українців зневажалися. У зв'язку з цим свідома тогочасна молодь об'єднувалася у різні просвітянські товариства. Особливо відзначилося студентське угруповання “Січ”, засноване братами Іваном та Анатолем Вахнянінами у Відні. Січ “у Відні стала поважним українським представником в осередку європейської культури” [6, 50]. Згодом у Львові постало студентське товариство національного напрямку – “Ватра”, керівниками якого були студент філософії Богдан Лепкий (1872 – 1941), що в подальшому став автором популярних стрілецьких пісень та Василь Нагірний (1847 – 1921) – один з лідерів політичного життя Галичини. Були засновані такі громадські організації молоді як “Сокіл”, “Пласт”, “Січові стрільці І” і “Січові стрільці ІІ” та ін., які сприяли формуванню відповідного духовного середовища. Так була створена нова генерація свідомих людей, які в подальшому склали основу Українських Січових Стрільців.

На хвилі патріотичного піднесення та національно-визвольної боротьби чимало українців виявили свої творчі обдарування. Натхнення до творчості вони отримували у героїчних подвигах Легіону УСС, окремих стрільців-героїв, їх воєнних та інтимних буднях.

До когорти тих, хто належав до перших організаторів Українських Січових Стрільців, хто пройшов з ними всі воєнні шляхи і в своїх творах відтворив картини воєнних років, в яких формувався новий тип українців, належали Юрій Шкрумеляк, Богдан і Левко Лепкі, Михайло Гайворонський і Роман Купчинський. Особливо останні три особистості стали у поетичному слові та музиці справжніми співцями стрілецької слави.

Залишивши поза увагою широку палітру інструментальної та сценічної музики Михайла Гайворонського, його публіцистичну, критичну, педагогічну, диригентську, наукову та громадську діяльність, варто звернутися до невеликої за розмірами, але так важливої частки його композиторської діяльності – стрілецьких пісень. Талановитий письменник і публіцист, видавець-журналіст і художник, командир кінноти Українських Січових Стрільців і композитор Левко Лепкий – найбільш відомий як автор широко популярних стрілецьких пісень. Роман Купчинський відзначався неповторним поетичним даром. Не менш талановиті також його прозові художні твори, літературно критичні статті, воєнні спомини, фейлетони, журналістські нотатки, сатиричні вірші, що друкувалися в часописах і журналах Галичини у 20 – 30-х роках. Та найбільшої популярності набули ліричні поезії Р. Купчинського, до яких сам складав музику.

Феноменом творчості трьох стрілецько-композиторів було використання власних поезій, а також взаємодоповнення, наприклад, спільні музика і слова Р. Купчинського і Л. Лепкого у пісні “Тей, там у Вільхівці”; музика М. Гайворонського на слова Р. Купчинського “За рідний край”; музичні обробки М. Гайворонським стрілецьких пісень Л. Лепкого (“Журавлі”, “Тьох-тьох”, “Ой видно село”), Р. Купчинського (“Накрила нічка”) і т. д.

Левко Лепкий – один із власників видавництва “Червона калина”, найбільш відомий як автор популярних стрілецьких пісень. Народився 7 грудня 1888 року на Тернопільщині у сім'ї священика. Після закінчення Бережанської гімназії вчився на теологічному факультеті Львівського університету, а потім перейшов на юридичний. Левко Лепкий прослужив усю війну стрільцем, а після її закінчення повернувся до Львова й поринув у літературно-мистецький рух. Був директором видавництва “Червона калина”, співпрацював у музичному видавництві “Сурма”, редагував сатиричний журнал “Будяк”, а пізніше “Зиз”. Його влучні карикатури мають пізнавальне значення і не втрачають актуальності і в наш час. Публікував вірші, оповідання, фейлетони,

літературно-критичні статті, публікації з історії січових стрільців. У 1917 році Львівське видавництво “Червона калина” випустило “Великий співаник “Червоної калини”, де знаходимо стрілецькі пісні Л. Лепкого в обробці композиторів А. Рудницького, В. Барвінського, Н. Нижанківського, Б. Кудрика, Я. Ярославенка та ін.

У другій половині 1920-х років пісні стрілецького репертуару, оповідання про стрілецьку епопею та різні спогади друкували у журналі “Червона калина” за редакцією Л. Лепкого, колишнього підхорунжого булавного відділу УСС та командира кінного УГА. “Ці видання відіграли важливу роль у поширенні, а відтак фольклоризації літературних текстів про що свідчать коментарі як відомих науковців, так і сучасних виконавців старшого віку” [3, 21]. У роки фашистської окупації Л. Лепкий працював у редакції газети “Краківські вісті”. 1940 року українське видавництво у Кракові випустило “140 пісень з ногами” в упорядкуванні Л. Лепкого. У 1944 році Л. Лепкий емігрував з Кракова до США, де прожив до 23 жовтня 1971 року.

Ім’я Л. Лепкого назавжди залишиться в пам’яті українського народу в пісні та поетичному слові, в історії УСС. А його багатогранна творчість слугуватиме для виховання поколінь. Коли слухаєш пісню “Журавлі” (“Видиш, брате мій...” варіант “Чуєш, брате мій...”, текст Б. Лепкого, музика Л. Лепкого), то здригається серце. Скільки в ній жалю, болю, глибокого відчаю. Близько століття звучить вона в Україні та за її межами. Коли б брати Богдан та Левко Лепкі не писали більше нічого, крім цієї пісні, то цього вистачило б, щоб їхні імена були навечно вписані в історію української музичної культури. Пісня завжди була на устах УСС у хвилини жадиби і туги. Співали її над могилами полеглих як останнє прощання. До 1939 року ця пісня не входила до концертного репертуару. Вона як реквієм була виключно жалібною, похоронною піснею. Від 1939 року вона, як і всі стрілецькі пісні, була заборонена, як і згадки про її авторів. Музичні обробки мелодії Л. Лепкого для мішаного хору зробили композитори М. Гайворонський, Ф. Колесса, К. Стеценко, В. Вахнянин, Я. Ярославенко, О. Свешніков, А. Авдієвський, О. Мінківський (для соліста і чоловічого хору), Л. Ревуцький (для соліста у супроводі фортепіано). Цей твір постійно звучить у виконанні професійних та самодіяльних хорових колективів, окремих виконавців. У 1915–1916 рр. Л. Лепкий створив ще одну популярну пісню “Гей видно село”, яку особливо любили Січові Стрільці. Майстерні обробки цієї пісні здійснили

Я. Ярославенко, М. Гайворонський, М. Колесса та інші.

Найбільше стрілецьких пісень було створено в умовах позиційної боротьби над Стрипою, де Л. Лепкий поповнив гурт післярів. Тематика його пісень перекликається із стрілецькими піснями Р. Купчинського та М. Гайворонського. Порівняймо “Їхав стрілець на війноньку” М. Гайворонського та стрілецьку похідну “Ой видно село” Л. Лепкого, “Нафіланічка” Р. Купчинського та “Маєва нічка” Л. Лепкого – це типові любовні пісні-романси, що танцювальною ритмомелодикою близькі до міського сентиментального романсу початку ХХ століття. Слід також згадати стрілецькі пісні Л. Лепкого “Коби скоріше з гір Карпатів”, “Гей там, у Вільхівці”, написані разом з Р. Купчинським, сатирично-гумористично обозначують пісню “Бо війна війною” та її героя лицаря Цяпку.

Великою популярністю користувалась пісня “Колись, дівчино мила”. Високим пафосом сповнені стрілецькі пісні патріотичного звучання “Трупа Схід” та “Мийдемо вперед”. Пісню Л. Лепкого “Кладочка” співають залюбки чимало колективів і сьогодні. Однією з найлюбленіших пісень серед УСС була пісня “Казала дівчина”. Поряд зі стрілецькими піснями Л. Лепкий писав пісні на любовну тематику. Це, зокрема, “Фіалки сині”, “Несися, мій смутку”, “Ой був то раз веселий час”, “Ішов відважний гайовий”, пісня-романс “Прощаюсь, ангеле, з тобою”. Для цих пісень характерна виразна мелодика, неширокий діапазон. Є у Л. Лепкого й сатирично-гумористичні пісні – “Горобці”, “Блоха”.

Мабуть кожному українцеві відома сповнена туги і тривоги пісня “Їхав стрілець на війноньку”. Але не всім відомо, що автором тексту і музики є композитор і поет, диригент і педагог, музично-громадський діяч і критик Михайло Гайворонський (псевдонім Орест Тин). Народився митець у Заліщиках на Тернопільщині в 1892 році, а завершилось його життя 1949 року в Нью-Йорку. Щедрим джерелом для творчості М. Гайворонського була народна пісня. Велику художньо-виховну цінність і сьогодні має упорядкований М. Гайворонським “Співаник для дітей дошкільного та шкільного віку”. Сюди входить 72 пісні. Поряд з народними піснями, обробками народного мелосу, які здійснив сам композитор, знаходимо і його оригінальні твори для дітей: “У степу”, “Зима і весна”, “Вже літо”, “Йде січове військо”, “Ой впав стрілець” та ін. Найбільшою популярністю користувалися стрілецькі пісні, до яких митець сам написав текст і музику. Це “Їхав стрілець на війноньку”, “Ой,

казала мати”, “Ой, впав стрілець”. М. Гайворонський був співавтором пісень “Сповнилась міра” на текст П. Карманського, “Хлопці, алярм!” і “Слава, слава, отамане!” на текст Ю. Назарака, “За рідний край” на слова Р. Купчинського. Композитор написав тужливу похоронну пісню “Питається вітер смерті” на текст Ю. Шкрумеляка. Популярною серед січових стрільців була пісня “Ой нагнувся дуб високий” на вірші М. Голубця. Ця сольна пісня для баритона у супроводі хору була окрасою репертуару салонних пісень.

Для чоловічого хору М. Гайворонський опрацював в’язанку пісень з назвою “Під Стрипою”. Сюди входять такі пісні: “Гей у лузі червона калина”, “Хлопці, алярм!”, “Видиш, брате мій”, “Нема в світі кращих хлопців”, “Летіла куля”, “Ой впав стрілець” і закінчується в’язанка урочисто піднесеною піснею М. Гайворонського “Слава, слава, Отамане!”.

У серпні 1915 року М. Гайворонський сформував духовий оркестр УСС і для хору та духового оркестру було створено цілий ряд пісень на текст Василя Щурата “Чого ти серденько тремтиш”. Згодом, 1936 року, в Нью-Йорку М. Гайворонський видав три випуски стрілецьких пісень для чоловічого, мішаного та однорідного хорів. Тут, крім його січових пісень, були обробки стрілецьких пісень Л. Лепкого, Р. Купчинського, а також майстерні обробки народних пісень “Коло млина”, “Вилітали сиві орли”, “Шумить, гуде дібровонька”. Коментуючи збірки стрілецьких пісень М. Гайворонського, які випустило львівське видавництво “Ліра”, музикознавець Осип Залеський (1892 – 1984) в оглядовій статті “З власного українського музичного життя” (1916) писав, що: “Стрілецькі пісні мають не тільки музичну, але й історичну вартість, як свідок наших визвольних боїв” [2, 534].

Пісні М. Гайворонського на власні слова “Ой козаче мій”, “Отсе тая червона калина” (сл. С. Чернецького) і тепер є окрасою репертуару кожного хорового колективу. М. Гайворонський видав цікаві цикли “Українські народні пісні “Гуцульщини”, “Гуцульське Різдво”, “Коляда”, “Коляди і шедрівки” та ін.

Творча спадщина композитора повниться піснями на слова Т. Шевченка, О. Олесея, П. Куліша, Б. Лепкого, Б.-І. Антонича, Лесі Українки, Ю. Клена, П. Тичини. З церковної музики слід відзначити: дві Літургії, дві Херувимські, “Канти з Почаївського Богогласника” для мішаного хору, “Службу Божу”, “Месу”. У 1946 році композитор видав у США “Збірник українських народних пісень для молоді”, написав музику до дитячих п’єс “Лісова казка” і “Соняшник”, до вистави за

твором Л. Лепкого “Сон Івасика”, що розповідав про життя інвалідів-січовиків у 30-х роках ХХ століття.

Ім’я Романа Купчинського – талановитого прозаїка, літературного критика, тонкого поета-лірика і композитора, автора низки стрілецьких пісень також замовчувалось упродовж десятиліть. Народився Р. Купчинський в селі Розгадові на Тернопільщині у 1984 році. Разом із Левком Лепким і М. Гайворонським вступив у загін січових стрільців і пройшов з ними всі воєнні шляхи. Помер у 1976 році в Оссінгу (США). Розлука з родиною, воєнні походи і бої, смерть од ворожої кулі та від хвороби, рожеві мрії і сумне розчарування – це теми стрілецьких пісень Р. Купчинського. Вони були популярні серед стрілецтва та й усього народу України. Тепер, в час відродження України, маємо змогу знову співати пісні Р. Купчинського і повертати ім’я автора з насильницького забуття.

Однією з найвідоміших стрілецьких пісень була “Їхав стрілець на війноньку”, яка з’явилася наприкінці 1915 року. Ця пісня була створена колективно у “Сурмі” з вказівкою – “слова УСС”. Розшифрування цього повідомлення знаходимо в спогадах Р. Купчинського, який описав історію появи найвідомішої зі стрілецьких пісень. Він стверджував, що “слова “Їхав стрілець на війноньку” йому допомагали складати в зимовий вечір у селі біля Бережан М. Гайворонський, Л. Лепкий, І. Іванець та Т. Мойсейович, а остаточну форму строф підібрав він сам” [4, 14].

Перу Р. Купчинського належать слова і мелодія пісні “Як з Бережан до кадри”. Ця пісня виникла одночасно з піснею Л. Лепкого “Бо війна війною” під час переїзду Січових Стрільців з Бережан до коша після розбиття полку під Потуторами у жовтні 1916 року. Обробки для мішаного хору здійснили композитори З. Лисько, Б. Вахнянин, Я. Ярославенко. “Заквітчали дівчатовонька” – пісня Р. Купчинського присвячена пам’яті підхорунжого Мальованого, вбитого на горі Лисоня поблизу Бережан і похованого під Вільхівцями. Чудову мелодійну пісню “Гей там у Вільхівці” Р. Купчинський написав у співавторстві з Л. Лепким. Ці пісні стали своєрідним пам’ятником сотням стрільців, що героїчно віддали життя за вірність своєму народу і національну честь. Як зазначав сам автор, пісня “Човен хитається” була написана під впливом місячної ночі та тужливих зітхань хорунжого УСС Василя Соловчука над розливою річкою Ценівкою. Майстерні обробки цієї пісні зробили композитори Н. Нижанківський, Є. Козак, Ю. Корчинський. Вона і сьогодні прикрашає репертуар багатьох професійних та самодіяльних

колективів. Пісню “Накрила нічка” Р. Купчинський присвятив своєму сотенному командирові, поручнику О. Яремовичу і жертвам бою під Куропатниками. Це цілісний двочастинний музичний твір баладного типу. У селі Рудниках над Дністром, де стояв похідний курінь УСС Р. Купчинський створив пісню “За твої, дівчино”, сповнену глибоким ліризмом. Тут же написані пісні “Ой чого ти зажурився, стрільче молодий” та “Пиймо, друзі”.

Про переїзд УСС за Бруч у 1918 році йдеться в пісні “Зажурились галичанки”, а дівчата прозвали її “Плач галичанок”. Вона була популярна у всій Україні. Обробку для мішаного хору зробив М. Леонтович [7, 130]. Пісню “Мав я раз дівчиноньку” Р. Купчинський створив на Херсонщині. По переході за Збруч композитор написав мелодію до раніше написаного тексту “Ми йдемо в бій”. Обробку для чоловічого хору здійснив М. Колесса. “Тотуй мені зброю” – була присвячена хорунжому УСС Андрію Баб’юку. Обробку цієї пісні для соліста та чоловічого хору зробив Степан Стельмащук. Переїзду січових стрільців з Херсона на Буковину Р. Купчинський присвятив пісню “Як стрільці йшли з України”.

Пісенник “Сурма” (Львів-Київ, 1922) [8], був редагований Романом Купчинським з коментарями до кожної пісні. “У коротких анотаціях він вказав на найсуттєвіші моменти історії виникнення або переробки пісень, прізвища авторів слів і музики до текстів, загалом окреслених як пісні, що повстали між Українськими Січовими стрільцями” [8, 2].

Багато пісень написано різними композиторами на тексти Р. Купчинського. Серед них пісня-реквієм “Ой там при долині”, “поштовхом до написання вірша стала смерть його товариша десятника УСС Ромуальда Луцика, в минулому студента політехніки” [5, 84]. Мелодію записав серед стрільців академік В. Гнатюк. Майстерні обробки здійснили В. Барвінський і Є. Козак.

Найкращими авторськими піснями Р. Купчинського критики вважають “Ой та зажурились стрільці січовії” та “Засумуй трембіто”, які виконувалися у військовому та позавійськовому середовищі. Пісні Р. Купчинського швидко ставали популярними, їх передавали з уст в уста. Їх опрацьовували композитори С. Людкевич, М. Вериківський, П. Козицький, В. Барвінський, М. Колесса, Н. Нижанківський, З. Лисько, А. Рудницький, Б. Кудрик, Б. Вахнянин, Є. Козак, М. Леонтович, М. Гайворонський, Я. Ярославенко. Ці обробки можна знайти у “Великому співанику “Червоної Калини” (Львів, 1937) та “Альбомі стрілецьких пісень” Б. Вахнянина (Львів, 1937).

Альбом цікавий тим, що Б. Вахнянин подав тут 60 обробок стрілецьких пісень для чоловічого, мішаного і дитячого хорів.

Вокальна лірика Л. Лепкого, М. Гайворонського та Р. Купчинського близька до народної пісні, пройнята героїчним пафосом, ліризмом, гумором. Стрілецькі пісні творилися для гуртового співу. Вони у переважній більшості побудовані у неширокому діапазоні, що дозволяє використовувати їх у навчальному процесі музичних освітніх інституцій як для індивідуальних вокальних занять, так і для хорового співу.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Витвицький В. Михайло Гайворонський: життя і творчість / Василь Витвицький. – Нью-Йорк, 1954 [перевид: Львів, 2001 заред. Ю. Ясіновського]. – С. 28.
2. Залеський О. З власного українського музичного життя / Осип Залеський // Шляхи. – 1916. – 1-2 зш. (липень). – С. 534.
3. Кузьменко О. Стрілецька пісенність: фольклоризм, фольклоризація, фольклорність / Оксана Кузьменко. – Львів, 2009. – С. 21.
4. Купчинський Р. Невиспівані пісні. Вибрана лірика і проза / Роман Купчинський. – Нью-Йорк: Бурлаки, 1983. – 93 с.
5. Купчинський Р. Два брати (пам’яті незабутнього товариша Ромуальда Луцика) / Роман Купчинський // Шляхи. – 1916. – Ч. 6. – лютий. – С. 84.
6. Ленік В. Українська організована молодь (молодечі організації до 1914 р.) / В. Ленік. – Мюнхен; Львів: “Фенікс ЛТД”, 1994. – С. 50.
7. Ми йдемо в бій: Повний збірник пісень Р. Купчинського / Запис, упор., вст. ст., приміт. І. Соневицького. – Нью-Йорк: Червона калина, 1977. – С. 130.
8. Сурма: збірник воєнних пісень. – Київ-Львів, 1922. – С. 2.

#### REFERENCES

1. Vytvytskyi, V. (1954;2001). *Mykhailo Haivoronskyi: zhyttia i tvorchist* [Michael Hayvoronsky: life and works]. Niu-York, Lviv, pp. 20–28. [in Ukrainian].
2. Zaleskyi, O. (1916). *Z vlasnoho ukrainskoho muzychnoho zhyttia* [From its Ukrainian musical life]. *Shliakhy*, vol. 1-2, p. 534. [in Ukrainian].
3. Kuzmenko, O. (2009). *Striletska pisennist: folklorizm, folklorizatsiia, folklornist* [Archery singing: folklorizm, folklorization]. Lviv, pp. 18–21. [in Ukrainian].
4. Kupchynskyi, R. (1983). *Nevyspivani pisni*.

## РОЛЬ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ І МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПОГЛИБЛЕННІ ВМІНЬ І НАВИЧОК СПРИЙНЯТТЯ МУЗИКИ У СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ

*Vybrana liryka i proza* [The unspoken songs. The selected lyric poetry and prose]. Niu-York: Burlaky, 93 p. [in Ukrainian].

5. Kupchynskiy, R. (1916). *Dva braty (pamiaty nezabutnoho tovarysha Romualda Lutsyka)* [Two brothers (memory unforgettable comrade Romualda Lucika)]. Shliakhy, vol. 6, p. 84. [in Ukrainian].

6. Lenyk, V. (1994). *Ukrainska orhanizovana molod (molodechi orhanizatsii do 1914 r.)* [Ukrainian

organized youth (youth organization to 1914)]. Miunkhen; Lviv: Feniks LTD, p. 50. [in Ukrainian].

7. *Myudemo vbii: Povnyi zbirnyk pisen R. Kupchynskoho* (1977). [We go into battle: the complete collection of songs by R. Kupchynskij]. (Ed.). I. Sonevytskyi. Niu-York: Chervona kalyna, p. 130. [in Ukrainian].

8. Surma: *zbirnyk voiennykh pisen* (1922). [Trumpet: collection of war songs]. Kyiv-Lviv, p. 2. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.02.2018

УДК 378.147:792.8

DOI:

**Ірина Горчинська**, провідний концертмейстер кафедри народної хореографії  
Київський національний університет культури і мистецтв

### РОЛЬ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ І МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПОГЛИБЛЕННІ ВМІНЬ І НАВИЧОК СПРИЙНЯТТЯ МУЗИКИ У СТУДЕНТІВ-ХОРЕОГРАФІВ

*Основною формою навчально-виховного процесу у студентів-хореографів є урок музичного мистецтва, який поєднує в собі: музичне навчання, музичне виховання і музичний розвиток студентів-хореографів. Метою і змістом музичної освіти є формування музичної культури особистості, що передбачає виховання і самовиховання музичного та естетичного внутрішнього світу студента-хореографа. Інструментом засвоєння знань, формування вмінь і навичок є методи і принципи музичного навчання. Вони передбачають взаємодію вчителя-хореографа, концертмейстера та студента у процесі художньо-естетичного спілкування на уроці музичного мистецтва. Метою і змістом музичної освіти є формування музичної культури студента, що передбачає виховання його музичного і естетичного внутрішнього світу на лекціях і уроках музичного мистецтва.*

**Ключові слова:** музична освіта, мета і зміст навчання, сприйняття музики студентами-хореографами.  
**Літ. 8.**

**Iryna Horchynska**, Lead Concertmaster of the Folk and Classical Choreography Department  
Kyiv National University of Culture and Arts

### THE ROLE OF MUSICAL EDUCATION IN DEEPENING THE SKILLS OF MUSIC PERCEPTION AMONG THE STUDENTS-CHOREOGRAPHERS

*The main form of the educational process for a student of choreography is a musical art lesson, which combines musical training, musical education and musical development of the students of choreography. The purpose and content of musical education is the formation of musical culture of an individual, which involves the education and self-education of the musical and aesthetic inner world of the students of choreography. The tool for assimilating knowledge and the formation of skills is the methods and principles of musical training. They provide for the interaction of a teacher of choreography, a concertmaster and a student in the process of artistic and aesthetic communication at the musical art lesson. The purpose and content of musical education is the formation of the student's musical culture, which involves the formation of musical and aesthetic inner world during lectures and music art lessons. These include explanation, narration, conversation, illustration of works of musical art, observation of the development of work of the student-selected musical composition or dance, studying the emotional influence of the musical work. This is the whole process of learning the basics of musical art, assimilating knowledge, skills and abilities in specific types of musical activities. A student of choreography acquires musical training, musical education and musical development in the field of musical art. The basis and purpose of musical education at music art lessons is the formation of ideas about the nature, types and genres of musical art in the process of familiarizing with classical, folk and modern music, the interpretation of its content, intonational image-bearing language of the work, with the dance or composition created on its basis. It is very important to achieve the musical literacy of a student in the process of training during the lessons of Theory of Music. The assimilation of musical notions and musical terminology is necessary for the perception, comprehension and interpretation of works of musical art.*

**Keywords:** musical education, the purpose and content of training, perception of music by students-choreographers.

**П**остановка проблеми. Одне із завдань музичної освіти і музичного мистецтва – розвиток музично-творчих здібностей і самовиявлення в ритмічній та пластичній імпровізації, уяві й фантазії, розвитку художньо-образного мислення і втілення всіх цих